

SPECULATIVE FICTION AND POSTHUMANISM

Lucian-Vasile Szabo
Senior Lecturer, West University of Timișoara

Abstract: The contemporary studies dedicated to posthumanism offer, despite some exaggerations they put forward, an opportunity to reflect upon the human condition. The theme is both a philosophical one and one of practical use. The human body transforms and is submitted to changes because of environmental factors, but especially because of what individuals wish for themselves. One can discuss posthumanism on a planetary level, albeit at such level changes are uncontrollable or depend on human will only to a small extent. Thus the posthumanist complex can be found in various scientific studies (in the fields of psychology, sociology, biology and so forth) and in artistic creations. Speculative fiction (summing up counterfeit histories, political fiction, fantasy, science fiction, gothic, horror, utopian and mythical narratives) represents an adequate framework to discuss the (apparently non-existent!) limits of posthuman evolution.

Keywords: posthuman, nonhuman, fantasy, science fiction, Frankenstein, prosthetics

Studiile dedicate postumanismului în contemporaneitate oferă, cu toate exagerările propuse, un prilej de a reflecta asupra condiției umane. Este o temă atât filosofică, cât și una de utilitate practică. Corpul uman se transformă și este supus schimbărilor prin presiunea factorilor de mediu și, mai ales, prin dorința proprie a fiecărei persoane. De asemenea, se poate vorbi de postumanism la nivel planetar, unde modificările sunt incontrolabile or prea puțin dependente de voința umană. Astfel, complexul postumanist poate fi urmărit în studii propuse de știință (psihologie, sociologie, biologie, științe politice și altele), precum și în creațiile artistice. Aici ficțiunea speculativă (însușind istoriile contrafactice, ficțiunea politică, genurile fantasy, science fiction, gothic, horror, dar și utopia ori narațiunea mitică) reprezintă un cadru propice pentru a discuta despre limitele (aparent inexistente!) ale evoluției postumane.

O interesantă modalitate de a valorifica experiența umană în contemporaneitate o reprezintă studiile, destul de abundente, referitoare la postumanism. Este un curent cultural (și științific) amplu, discuția fiind purtată adesea în mediul academic, dar și în cadrele culturii de masă, existând la nivelul societății o “dark fascination” față de subiect¹. Astfel, studiind postumanul (posthuman) ca filosofie (cu ancorări solide în evoluția etică, mai ales), produse culturale considerate anterior ca marginale intră și mai puternic în circuitul dezbaterilor, diminuând reticențele universitare anterioare. Desigur, domeniul postumanului nu se mărginește la sfera culturală sau filosofică, ci are o reverberație extinsă, problematizând idei legate de comportament atât în relaționările interumane, cât și în ceea ce privește raportarea la lumea animală sau vegetală ori la elementele materiale (în acest ultim caz, anticipând abordări ulterioare, putem vorbi, de pildă, de neintervenția în evoluția banchizelor polare sau de abținerea de a activa pe o insulă nelocuită).

O altă dimensiune, la cealaltă extremă, insistă pe necesitatea transformărilor decisive, pe necesitatea intervențiilor asupra corpului uman prin tratamente și protezare. Scopurile pot fi multiple, printre care prelungirea duratei vieții, în condițiile unei existențe plene, fericite.

---

¹ Charles Tan, “Jeffrey Ford’s The Portrait of Mrs. Charbuque”, in Daniel Olson (ed.), 21st-century Gothic: Great Gothic Novels Since 2000, The Scarecrow Press, Lanham, 2011, pp. 477-485.

De altfel, după cum precizează Katherine Hayles, unul dintre cercetătorii proeminenți în domeniul postumanismului, există o tradiție a gândirii umane (umaniste!) în a înțelege corpul uman ca o proteză, cea originală, care, desigur, poate fi schimbată...² Avem astfel două căi de abordare, prima fiind cea istorică, evolutivă, iar cealaltă anticipativă, transformativă, după cum relevă studii recente: "Current transformations of what it means to be human are the result not only of epistemological and ontological shifts brought about by anti-humanist and poststructuralist thought but, much more effectively, of the rapidly accelerating potential for technological modifications of the human body, from its largest outer parts down to its smallest inner components."³

David Roden a analizat aceste două direcții de investigare a postumanismului pornind de la controversile legate de umanism. Un prim aspect identificat este cel legat de ficțiunea speculativă: „Transhumanists, futurists and science fiction authors regularly concatenate or hyphenate ‘post’ and ‘human’ when speculating about the long-run influence of advanced technologies on the future shape of life and mind”⁴. Celălalt aspect este cel legat de criza umanismului, ceea ce impune o dezbatere (filosofică) privind implicațiile, formându-se astfel un curent critic, analitic, care dezbate imposibilitatea unui progres efectiv al umanității. Interesant că punctul de pornire este identificat în romanul SF *Schismatrix* (1996), semnat de Bruce Sterling.

O sinteză despre aceste dezbateri, privind însă contextul existenței umane în raport cu provocările post umaniste oferă Jay David Bolter: „Posthumanist theory claims to offer a new epistemology that is not anthropocentric and therefore not centered in Cartesian dualism. It seeks to undermine the traditional boundaries between the human, the animal, and the technological”⁵. Condiția umană și postumană ca raportare filosofică, în încercarea de a înțelege profunzimea vieții, permite (re)descoperirea unor gânditori, cum este cazul lui Abhinavagupta (975-1025), reprezentant al Școlii Trikka, din Kașmir. Racordarea la actualitatea postumanistă nu respinge însă evoluția tehnologică⁶.

Idealul unei vieți care să permită afirmarea plină a personalității umane este unul generos, însă problematic, căci presupune consumarea de resurse și alegeri care evidențiază o poziție egocentristă ori chiar egoistă în raportarea la nonuman, o raportare care poate afecta tocmai umanitatea noastră. Se naște astfel un paradox existențial și etic, al umanității pline, ideale, care se realizează concomitent cu pierderea unor caracteristici ale ei. Paradoxul se evidențiază în încercările fiecărui individ de a se realiza, ceea ce îl pune în conflict cu ceilalți, înțelegerea și seninătatea în relații fiind o utopie imposibil de realizat. În mod corespunzător, comunitățile și societățile umane tind să intre în conflict una cu cealaltă, iar atunci când nu o fac își epuizează resursele și materiale, și cele de fericire.

Literatura science fiction contribuie la această dezbatere legată de postuman, de postumanitate, evidențiind fie confruntarea, fie devenirea, o evoluție continuă, de fapt. Ca o primă constatare, postumanismul se definește în aria când similară, când comună a postmodernismului⁷. Prefixul „post” are o semnificație precisă, „după”, ceea ce arată că umanul și postumanul sunt în strânsă legătură, de fapt, al doilea concept oferind un cadru și

² Katherine Hayles, *How We Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature, and Informatics*, The University of Chicago Press, Chicago, 1999, p. 3.

³ Manuela Rossini, "Bodies", in Bruce Clarke and Manuela Rossini (eds.), *The Cambridge Companion to Literature and the Posthuman*, Cambridge University Press, Cambridge, 2017, pp. 153-169.

⁴ <https://enemyindustry.wordpress.com/2011/05/27/a-defence-of-pre-critical-posthumanism-2/>

⁵ Jay David Bolter, "Posthumanism", in *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy*, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781118766804.wbiect220/pdf>.

⁶ Antonio Sandu și Loredana Vlad, "Beyond Technological Singularity-the Posthuman Condition", *Postmodern Openings*, 9(1), pp. 91-108.

⁷ Ca punct de orientare pot fi folosite intervențiile lui Neil Badmington, „Teoretizarea Postumanului”, și Stefan Herbrechter și Ivan Callus, „Ce este o lectură postumanistă”, de pe <http://posthum.ro/>.

un instrumentar de analiză pentru primul. Înțelegerea fenomenului este posibilă realizând o paralelă cu postmodernismul. Examinând modul cum Jean-François Lyotard combate opiniile facile despre postmodernism, Badmington va preciza că „postmodernul nu trebuie înțeles ca o perioadă istorică și chiar că postmodernitatea apare *înaintea* modernității”⁸.

În acest mod, putem descoperi elemente postmoderne în operele unor scriitori care s-au afirmat încă din secolul al XIX-lea, printre ei fiind și Edgar Allan Poe⁹. De acest model de înțelegere configurat de Lyotard se apropie și Cary Wolfe, care vorbește de un postumanism înainte de umanism ori implicat în el: ”It comes both before and after umanism: before in the sense that it names the embodiment and embeddedness of the human being in not just its biological but also its technological world, the prosthetics coevolution of the human animal with technicity of tools and external archival mechanisms (such a language and culture)”¹⁰

În același timp, înțelegem postumanul ca nonuman (sau neuman, inhuman, cum îl numește Lyotard¹¹). Studiile reprezentative din acest domeniu definesc nonumanul prin opoziție cu termenul și domeniul de bază. Nuanțând însă, lumea animală este prima care se evidențiază în analiză. Există apoi categoria largă a elementelor inventate. Mașinăriile și echipamentele electrice intră în această categorie. Aici discutăm de elemente care aparțin domeniului realității, căci o altă categorie este a elementelor imaginare. De la staffii la extrateresți și de la moștrii mitici la mutanți paleta este foarte largă. Analiza ne forțează să luăm în calcul tipul de relație care se poate instala între om și elementele lipsite de caracteristici umane.

În ceea ce privește înțelegerea conceptului nonhuman, mai ales în raport cu genul science fiction importante sunt precizările făcute recent de Bruce Clarke, care are un subcapitol intitulat ”From Natural Selection to the Alien”.¹² Animalul poate fi agresiv sau, din contră, un element de spijin. Ursul atacă, dar calul mișcă lucrurile, căci trage căruța. Extraterestrul este însă ambivalent. A fost imaginat în toate ipostazele, deci poate fi și prieten, și (mai ales) atacator¹³. În același timp, umanul și nonumanul pot interacționa și vibra în interiorul aceleiași entități. Creatura realizată de Frankenstein, în clasicul roman cu acest nume scris de Mary Shelley, aduce fizic cu un om, chiar dacă este unul disproporționat, și are vibrații omenești, în ciuda manifestărilor sale mai degrabă de prădător¹⁴.

Capacitatea de a trăi emoții puternice, contradictorii și distructive, demonstrează ambivalența umană, de fapt o barieră psihică de netrecut, dar evidențiată la mulți oameni cu porniri criminale. Monstrul lui Frankenstein este pe cale să se umanizeze, însă există evident numeroase cazuri de oameni care își pierd echilibrul și violează, uneori profund, normele morale și legale, regresând la un stadiu care necesită excluderea din societate, fie prin ucidere, fie prin plasarea după gratii. Romanul *Frankenstein* este reprezentativ pentru categoria speculative fiction, dar și pentru modul în care mutațiile postumaniste sunt inserate încă de la începutul secolului al XIX-lea. Scriere proto-SF, Frankenstein este și un horror sau

⁸ Neil Badmington, *op. cit.*

⁹ Detaliile pot fi găsite în Lucian-Vasile Szabo, E. A. *POE: romantism, modernism, postmodernism. Implicații jurnalistică, fantastice și science fiction*, Ed. Tritonic, București, 2014, și ”Postmodern Anticipations with E. A. Poe”, *Postmodern Openings Journal*, 4(2), 2013, pp: 7-20.

¹⁰ Cary Wolfe, *What is posthumanism?*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 2010, p. Xv.

¹¹ *The Inhuman: Reflections on Time*, Cambridge, Polity Press, 1991.

¹² Bruce Clarke, ”Nonhuman”, in Bruce Clarke and Manuela Rossini (eds.), *The Cambridge Companion to Literature and the Posthuman*, Cambridge University Press, Cambridge, 2017, pp. 141-152.

¹³ Lucian-Vasile Szabo și Marius Crișan, ”Technological Modifications of the Human Body in Neo-Gothic Literature: Prostheses, Hybridization and Cyborgization in Posthumanism”, *Caietele Echinox*, 35, 2018, pp. 147-158.

¹⁴ William Nestrick, ”Coming to Life: Frankenstein and the Nature of Film Narrative”, in George Levine and U. C. Knoepfelmacher (eds.), *The Endurance of Frankenstein*, University of California Press, 1982, pp. 290-318.

gothic care transcende genurile¹⁵. Mai mult, cercetările recente aratăcum această lucrare poate fi percepută ca anti-gotic, subminând genul cu elemente postmoderne¹⁶. Din perspectiva postumanistă, această vocație multiplă a monstrului creat de Victor Frankenstein necesită și alte delimitări. Această creație este non-umană, dar aduce cel mai mult cu un om, aspectul și acțiunile lui terifiante sunt permanent raportate la oameni și la încălcarea regulilor elementare de conviețuire socială. El nu se abate de la lege și normele de relaționare interumană deoarece nu i se aplică. Este o creatură de un alt tip: “Frankenstein’s creature weirdly *typifies* what we now consider to be a life form, rather than deviating from it.”¹⁷ De fapt, monstrul are comportamentul unui automat (automaton), constată același cercetător, făcând legătura (postumanistă) dintre gotic și alte genuri ale ficțiunii speculative, unde “The inhuman in the (post)human is also manifest in Frankenstein’s automaton-like behaviour”¹⁸.

Interesant este și fenomenul protezării în studiile dedicate posthumanului. Oameni care își pierd o parte din membre, deci se văd parțial invalidați în structura lor umană, reușesc să își recupereze, în parte sau în totalitate, aceste pierderi, redevenind funcționali. Este ceea ce se întâmplă în schița *The Man that Was Used Up*, semnată de E. A. Poe. Generalul John A. B. C. Smith se recompune (își ia înfățișarea umană) dintr-o grămadă de materiale risipite prin cameră¹⁹. Sigur, de aici se dezvoltă tema robotului (a ciborgului), despre care vom mai discuta. Evoluția umanității în era digitală poate fi privită și din perspectiva dependenței de tehnologie. Ea nu este externă, rămâne neincorporată, însă echipamentele devin unelte indispensabile mai ales în comunicare²⁰.

Un alt motiv preferat în dezbaterile despre postuman în reprezintă sfârșitul lumii, cu varianta intens exploatată a apocalipsei nucleare. Este un prilej de reafirmare a genului SF cu multe contribuții de valoare. Limitele omenescului în în iarna nucleară sunt delicat evidențiate, spre exemplu, de Cristian Tudor Popescu în povestirea deja clasică *Plutonia*. Doi supraviețuitori ai dezlăturii atomice își duc viața singuri pe lume, având la dispoziție tot ce ar fi putut visa vreodată. Sunt copleșiți însă de singurătate, ceea ce le trezește sentimentul profund uman al paternității și maternității. Doar că nu vor fi niciodată capabili să aibă un copil...

Exemplele avansate anterior ne permite să întrezărim natura ambivalentă și oarecum contradictorie a postumanismului, o altă distincție care se impune făcută aici este cea dintre realitate și imaginar. Există o criză reală a umanismului contemporan, concretizată în suma „crizelor” acruale ale omenirii, în multiple domenii. Într-o anumită măsură, imaginarul (arta în general și literatura ca mod specific) amplifică temerile și poate și criza, contribuind la dezbaterile care au loc. Totuși, arta se bazează pe ficțiune, iar în ciuda extrapolărilor și a corelațiilor care există și pot fi făcute cu evenimentele reale, imaginarul își validează permanent autonomia, în sensul că un univers fictiv nu are nevoie de validare în viața reală, ci își este suficient sieși. Desigur, în măsura în care respectă regulile de compoziție și trezește emoțiile unui public cât mai larg ori al unuia mai restrâns, de profesioniști. Este o alternanță

¹⁵ Lucian-Vasile Szabo și Marius Crișan, “‘Bloodthirsty and Remorseless Fangs’: Representation of East-Central Europe in Edgar Allan Poe’s Gothic Short Stories”. In: Crișan MM. (eds), *Dracula. An International Perspective*. Palgrave Macmillan, 2017, pp. 53-68.

¹⁶ Jerrold E. Hogle, “Frankenstein as Neo-Gothic: From the Ghost of the Counterfeit to the Monster of Abjection,” in Tilottama Rajan and Julia M. Wright, *Romanticism, History, and the Possibilities of Genre*, Cambridge University Press, 1998, pp. 176-210.

¹⁷ Timothy Morton, “Frankenstein and Ecocriticism,” in Andrew Smith, ed., *The Cambridge Companion to Frankenstein*, Cambridge University Press, 2016, pp. 143–157.

¹⁸ Idem.

¹⁹ Lucian-Vasile Szabo, *E. A. POE: romantism, modernism, postmodernism. Implicații jurnalistice, fantastice și science fiction*, Ed. Tritonic, București, 2014, p. 77.

²⁰ Lucian-Vasile Szabo, “The Future of Communication: From New Media to Postmedia”, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Volume 163, 19 December 2014, pp. 36–43.

și o întrepătrundere fictiv-factual, imaginar-real balansând permanent pe înțelegerea relației umanism-postumanism când în termeni contradictorii și opozabili, când ca elemente ale aceluiași domeniu, completându-se, uneori până la suprapunere ori la o identificare completă. În acest punct, este necesară introducerea noțiunii postumanism speculativ (speculative posthumanism), dezvoltată de mai mulți teoreticieni, printre care, cu o bună înțelegere a fenomenului, se numără și David Roden, abordare care permite o situație critică și comprehensivă față de fenomenul cultural și divers denumit postumanism²¹. În schimb, Manuela Rossini argumentează în favoarea abordării prin prisma ciborgizării permanente a elementului uman, văzând viitorul prin intermediul tehnostiinței: “Current theoretical, cultural, and technoscientific trajectories for the future of the human seem to go hand in hand. In the dominant imaginary and increasingly in reality, bodies become infinitely malleable, plastic and liquid, to be performed and invented anew.”²² Cele două abordări nu sunt opuse, ci complementare, deoarece, așa cum observa Roden, în 2010, “Speculative posthumanists claim that descendants of current humans could cease to be human by virtue of a history of technical alteration”²³. Alți cercetători văd aici tot o descendență gotică, realizând conexiuni în direcția modelului oferit de doctorul Victor Frankenstein, cel care a realizat prototipul unei creaturi nonumane, reprezentând în abordarea postumanistă o nouă rasă, clasă sau gen²⁴.

Scenariile postumaniste dezvoltate în aria genului science fiction includ raportarea la timp și la meandrele lui. În existența ei reală, societatea umană evoluează și se transformă, astfel încât putem identifica stadii diferite. În ficțiune, cum este și cea SF, apare o indistincție între trecut, prezent și viitor, nicio fază temporală nemaifiind timpul zero, cel de referință, lipsind certitudinea. Jocul cu timpul permite jocul cu destinul omenirii, multe povești despre viitor fiind sumbre. Avem fie o proiecție apocaliptică de avertizare, cum ar fi cea legată de epuizarea resurselor, fie altele, adică 1) război (nuclear) devastator; 2) atac terorist (inclusiv biologic, cu viruși mortali); 3) accidente (atacuri din greșeală, produși biologici scăpați de sub control); 4) degenerare umană (omenirea fiind incapabilă să se mai susțină); 5) invazii extraterestre (brutale sau subtile). În acest context își face simțită prezența valul de producții de filme și seriale având ca temă un viitor apocaliptic, postapocalipsa fiind o componentă a interogațiilor postumaniste despre viitor²⁵. Ca grupă distinctă se înfățișează apocalipsa zombi (zombie-apocalypse), de esență neo-gotică, în care umanul și post umanul se confruntă până la suprimarea totală a uneia dintre tabere.

Postumanul (the Posthuman), în înțelesul său de imagine a omului (a umanului) cu componente și deprinderi care depășesc realitățile zilei de astăzi, reprezintă un concept de analiză a ceea ce poate fi în viitor. Poate însemna protezarea fizică, așa cum am văzut la E. A. Poe în *The Man that Was Used Up*. Prozator extrem de complex, Poe realizează o gradare a reansamblării generalului John A. B. C. Smith, trecând din planul real, cel al descrierii unor fapte înregistrate cu ochi de reporter, în cel fictiv, prezentând acțiuni irealizabile atât în prezentul său de la 1840, cât și în al nostru la începutul mileniului trei. În textul lui Poe, primele sunt racordate la trup picioarele și mâinile, ca mai apoi prezența umană să fie completată cu ochii, iar la final cu cerul gurii. Este o succesiune care evidențiază importanța

²¹ David Roden, *Posthuman Life: Philosophy at the Edge of the Human*, Routledge, New York, 2015.

²² Manuela Rossini, “Bodies”, in Bruce Clarke and Manuela Rossini (eds.), *The Cambridge Companion to Literature and the Posthuman*, Cambridge University Press, Cambridge, 2017, pp. 153-169.

²³ David Roden, “Deconstruction and Excision in Philosophical Posthumanism”, *Journal of Evolution and Technology*, 21(1), 2010, pp. 27 - 36

²⁴ Judith Halberstam, *Skin Shows: Gothic Horror and the Technology of Monsters*, Duke University Press, Durham and London, 1995, p. 31.

²⁵ Adriana-Cecilia Neagu, “Post-Apocalypse Now Globalism, Posthumanism, and the ‘Imagination of Disaster’”, *Transylvanian Review*, Vol. XXVI, Supplement No. 2, 2017, pp. 237-246.

protezelor, cele mai delicate fiind plasate la sfârșit. “Pompey, you black rascal, squeaked the General, I really do believe you would let me go out without my palate”²⁶, strigă el către servitorul negru, care se execută imediat, astfel că bravul general se vede întregit inclusiv cu vocea-i penetrantă. Transplantul de ochi și de palat este astăzi o problemă încă nerezolvată. Interesant este că toate aceste elemente materiale sunt atașate la ceva *indescriptil*, după cum spune chiar autorul²⁷, trupul uman, înălțându-se din grămada de lucruri aflată în mijlocul unei încăperi. Este o protezare fizică radicală, posibilă literar (ca ficțiune), dar și în realitate, într-o anumită măsură, desigur. Există o industrie de mâini (membre) bionice, de stimuloare cardiace, implanturi pentru combaterea epilepsiei, droguri „inteligente”, iar toate acestea au nevoie de promovare, pentru a atrage atenția investitorilor și politicienilor²⁸.

Protezarea poate fi și una mentală, psihică, adică un adaus de capacități de memorare și raționare neobișnuite pentru subiecții umani cunoscuți ai trecutului și prezentului. Se poate porni însă de la unele abilități umane (fie dobândite, fie exersate) prezente doar la unele persoane, ceea ce le face speciale în ochii celorlalți. Recordurile de orice fel (inclusiv cele sportive) intră în această categorie. Uneori, pot fi afecțiuni foarte rare, transformate de persoanele respective în instrumente pentru a supraviețui sau pentru a depăși condiția umană obișnuită. *Unforgettable (Imposibil de uitat)*, ar fi o traducere apropiată, un serial american destul de cunoscut în perioada 2011-2014, prezintă cazul (și cazurile) personajului Carrie Wells, o polițistă din New York, suferindă de Hyperthymesia, o boală rară, care îi permite să nu uite nimic din ceea ce vede, fapt care o ajută în investigațiile făcute²⁹. Serialul nu este încadrat în categoria SF pe motiv că Hyperthymesia este o afecțiune reală, chiar dacă foarte rară. Capacitatea acestor persoane de a reține și readuce în memorie extrem de multe întâmplări din propriul trecut are în ea ceva ciudat, fiind vorba de o activitate cu care eram obișnuți la mașinării, la computere.

Acest tip de postumanism al amplificării capacităților mentale este prezent în povestirea *O chestiune de educație*, semnată de scriitorul român Liviu Surugiu³⁰. Povestea debutează cu imaginea clasică a sosirii unei nave cosmice pe o planetă îndepărtată, fiind o cursă obișnuită. Este un procedeu prin care autorul crează iluzia unei normalități în universul diegetic imaginat de el. E o capcană aici, deoarece unele întâmplări de pe Ghanymondo sunt excepționale, chiar și pentru această lume deosebită. Mutațiile aduc nu față în față, ci împreună, alături, reprezentanții a trei vârste ale omenirii: neandhertalieni, monarhi medievali și new-yorkezi contemporani cititorului de astăzi. Autorul se dovedește inovativ în ceea ce privește transferul de personalitate, pe baza acestuia fiind construit punctul culminant al textului. Trimiterea este la o operațiune de transfer de personalitate la gemeni, proces pe parcursul căruia unul îl ucide pe celălalt, făptuind astfel o crimă, existând și suspiciunea că, de fapt, la mijloc a fost și o sinucidere. Fenomenul are relevanță maximă, prin faptul că permite (sau, cel puțin, promite!) apariția unei noi generații umane, una din trecutul omenirii, într-n proces de simultaneizare cu cele existente deja pe Ghanymondo.

²⁶ *Collected Works of Edgar Allan Poe, Tales and Setches 1843-1849*, vol. II. (edited by Thomass Ollive Mabbott, with the assistance of Eleanor D. Kewer and Maureen C. Mabbott, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts London, England, 1978, p. 388.

²⁷ E. A. Poe, *Prăbușirea Casei Usher* (ediție îngrijită, prefață, note și comentarii Liviu Cotrău), Ed. Univers, București, 1990, p. 314.

²⁸ Stefan Herbrechter, *Posthumanism: A Critical Analysis*, Bloomsbury Academic, London, 2013, p. 28.

²⁹ Amănunte pot fi găsite pe: <http://www.imdb.com/title/tt1842530/>.

³⁰ <http://helionsf.ro/laborator-sf/2017/02/o-chestiune-de-educatie/>

BIBLIOGRAPHY

Bolter, Jay David, "Posthumanism", in *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy*, onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781118766804.wbiect220/pdf.

Clarke, Bruce, "Nonhuman", in Bruce Clarke and Manuela Rossini (eds.), *The Cambridge Companion to Literature and the Posthuman*, Cambridge University Press, Cambridge, 2017, pp. 141-152.

Halberstam, Judith, *Skin Shows: Gothic Horror and the Technology of Monsters*, Duke University Press, Durham and London, 1995.

Hayles Katherine, *How We Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature, and Informatics*, The University of Chicago Press, Chicago, 1999.

Herbrechter, Stefan, *Posthumanism: A Critical Analysis*, Bloomsbury Academic, London, 2013.

Hogle, Jerrold E., "Frankenstein as Neo-Gothic: From the Ghost of the Counterfeit to the Monster of Abjection," in Tilottama Rajan and Julia M. Wright, *Romanticism, History, and the Possibilities of Genre*, Cambridge University Press, 1998, pp. 176-210.

Lyotard, Jean-François, *The Inhuman: Reflections on Time*, Cambridge, Polity Press, 1991.

Morton, Timothy, "Frankenstein and Ecocriticism," in Andrew Smith, ed., *The Cambridge Companion to Frankenstein*, Cambridge University Press, 2016, pp. 143-157.

Neagu, Adriana-Cecilia, "Post-Apocalypse Now Globalism, Posthumanism, and the 'Imagination of Disaster'", *Transylvanian Review*, Supplement No. 2, 2017, pp. 237-246.

Nestrick, William, "Coming to Life: Frankenstein and the Nature of Film Narrative", in George Levine and U. C. Knoepfelmacher (eds.), *The Endurance of Frankenstein*, University of California Press, 1982, pp. 290-318.

Poe, E. A., *Collected Works of Edgar Allan Poe, Tales and Setches 1843-1849*, vol. II. (edited by Thomass Ollive Mabbott, with the assistance of Eleanor D. Kewer and Maureen C. Mabbott, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts London, England, 1978.

Poe, E. A., *Prăbușirea Casei Usher* (ediție îngrijită, prefață, note și comentarii Liviu Cotrău), Ed. Univers, București, 1990.

Roden, David, "Deconstruction and Excision in Philosophical Posthumanism", *Journal of Evolution and Technology*, 21(1), 2010, pp. 27 - 36.

Roden, David, *Posthuman Life: Philosophy at the Edge of the Human*, Routledge, New York, 2015.

Roden, David, <https://enemyindustry.wordpress.com/2011/05/27/a-defence-of-pre-critical-posthumanism-2/>

Rossini, Manuela Rossini, "Bodies", in Bruce Clarke and Manuela Rossini (eds.), *The Cambridge Companion to Literature and the Posthuman*, Cambridge University Press, Cambridge, 2017, pp. 153-169.

Sandu, Antonio Sandu și Vlad, Loredana, "Beyond Technological Singularity-the Posthuman Condition", *Postmodern Openings*, 2018, 9(1), pp. 91-108.

Szabo, Lucian-Vasile, "Postmodern Anticipations with E. A. Poe", *Postmodern Openings Journal*, 2013, 4(2), pp: 7-20.

Szabo, Lucian-Vasile, *E. A. POE: romantism, modernism, postmodernism. Implicații jurnalistice, fantastice și science fiction*, Ed. Tritonic, București, 2014.

Szabo, Lucian-Vasile, "The Future of Communication: From New Media to Postmedia", *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Volume 163, 19 December 2014, pp. 36-43.

Szabo, Lucian-Vasile și Crișan, Marius, “Bloodthirsty and Remorseless Fangs”: Representation of East-Central Europe in Edgar Allan Poe’s Gothic Short Stories. In: Crișan MM. (ed.), *Dracula. An International Perspective*. Palgrave Macmillan, 2017, pp. 53-68.

Szabo, Lucian-Vasile și Crișan, Marius “Technological Modifications of the Human Body in Neo-Gothic Literature: Protheses, Hybridization and Cyborgization in Posthumanism”, *Caietele Echinox*, 35, 2018, pp. 147-158.

Tan, Charles, “Jeffrey Ford’s The Portrait of Mrs. Charbuque”, in Daniel Olson (ed.), *21st-century Gothic: Great Gothic Novels Since 2000*, The Scarecrow Press, Lanham, 2011, pp. 477-485.

Wolfe, Cary, *What is posthumanism?*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 2010.